

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 366

Zarządzanie strategiczne w teorii i praktyce

Redaktorzy naukowi
Andrzej Kaleta
Krystyna Moszkowicz
Letycja Sołoducho-Pelc

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redaktor Wydawnictwa: Aleksandra Śliwka

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-403-5

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk i oprawa:

EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.

ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Spis treści

Wstęp	13
Anna Adamik: Problemy rozwoju organizacji i ich potencjału zasobowego w praktyce branży usług badawczo-rozwojowych sektora wysokich technologii	15
Grażyna Aniszewska: Kultura organizacyjna przedsiębiorstw produkcyjnych w Polsce – hipotezy badawcze	28
Bogusław Bembenek: Internacjonalizacja jako sposób wzmacniania konkurencyjności klastra	37
Katarzyna Boczkowska, Konrad Niziolek: Strategie bezpieczeństwa i higieny pracy w aspekcie działalności podmiotów gospodarczych	49
Katarzyna Bratnicka: Strategic entrepreneurship and firm performance – restoring the role of task environment	59
Paweł Cabała: Analiza czynników ryzyka w zarządzaniu rozwojem organizacji	68
Wojciech Czakon, Wojciech Machel: Strategie kooperacji w sektorze hi-tech: przywilej czy konieczność?	78
Maciej Czarnecki, Magdalena Rajchelt: Luka w kompetencjach społecznych głównego zarządzającego jako bariera w przezwycięzeniu kryzysu kontroli – studium przypadku	88
Janusz Czekał, Marek Ćwiklicki: Zrównoważona karta wyników w strukturze systemu zadaniowego	99
Wojciech Dyduch: Twórcza strategia jako podstawa dla pobudzania innowacyjności i przedsiębiorczości	108
Sylwia Dziedzic: Nowe podejście do tworzenia krajowych i regionalnych strategii innowacji – koncepcja inteligentnej specjalizacji (RIS3)	119
Sylwia Dziedzic, Leszek Woźniak, Maciej Chrzanowski: Współczesne wyzwania i uwarunkowania zrównoważonego rozwoju branży lotniczej	129
Sylwia Flaszewska, Iwona Staniec: Przedsiębiorczość technologiczna pod znakiem ryzyka	142
Marzena Hajduk-Stelmachowicz: Znaczenie strategii proekologicznych w kontekście budowania przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstw	152
Jarosław Ignacy: Wybrane problemy formułowania i realizacji celów strategicznych przedsiębiorstw w świetle badań empirycznych	163
Marek Jabłoński: Wybrane aspekty niesprawności w motywowaniu pracowników w świetle badań empirycznych	174
Krzysztof Janasz, Joanna Wiśniewska: Strategie innowacyjne organizacji ..	184

Elżbieta Janczyk-Strzała: O koncepcji zarządzania kapitałem intelektualnym uczelni.....	194
Szymon Jopkiewicz: Rola zaangażowania w podnoszenie efektywności zarządzania organizacjami sektora zdrowia przy wykorzystaniu MSC (<i>Mission Oriented Scorecard</i>).....	202
Andrzej Kaleta: Strategia ekspansji czy stabilizacji?.....	212
Marek Kalinowski, Emilia Dobrowolska: Współpraca pomimo rywalizacji na przykładzie przedsiębiorstw projektujących gry szkoleniowe.....	225
Jarosław Karpacz: Oportunizm w relacjach międzyorganizacyjnych w teorii i praktyce	236
Patrycja Klimas: Znaczenie współdziałania międzyorganizacyjnego dla innowacyjności organizacyjnej – perspektywa empiryczna	248
Izabela Konieczna: Znaczenie ogólnych zasobów organizacji dla spółdzielni mleczarskich z województwa świętokrzyskiego	258
Joanna Korpus: Fuzje i przejęcia przedsiębiorstw w świetle koncepcji tworzenia wartości wspólnej.....	269
Piotr Mateusz Kuczyński: Kwestie społeczno-kulturowe w ujęciu militarnych koncepcji strategii	278
Krzysztof Kud: Strategie zapewniania bezpieczeństwa powodziowego realizowane w gminach doliny Sanu	288
Monika Kulikowska-Pawlak: Archetypy politykowania organizacyjnego ...	299
Paweł Łukasik: Model zależności między celami organizacji, organizacyjnym uczeniem się i komunikacją w kontekście zarządzania strategicznego	308
Natalia Mańkowska: Organizacja publiczna w społeczeństwie informacyjnym – wybrane aspekty	317
Zbigniew Matyjas: Liczebność rad nadzorczych a strategie na poziomie korporacji polskich spółek publicznych.....	326
Czesław Mesjasz: Nieprzewidywalność środowiska współczesnych organizacji.....	336
Lech Miklaszewski: Nepotyzm w przedsiębiorstwie rodzinnym na przykładzie firmy inwestycyjnej.....	347
Krystyna Janina Moszkowicz: Problemy wdrażania strategii w przedsiębiorstwach.....	358
Mieczysław Moszkowicz: Wiedza i wzrost przedsiębiorstwa.....	366
Konrad Niziołek, Katarzyna Boczkowska: Wybrane elementy strategii bezpieczeństwa pracy w przedsiębiorstwie – wyniki badań organizacji regionu dolnośląskiego	373
Bogdan Nogalski, Przemysław Niewiadomski: Renta ekonomiczna jako warunek strategii implementacji wyrobu gotowego i determinanta elastycznego wytwórcy	381
Jadwiga Nycz-Wróbel: Ochrona środowiska jako strategiczny czynnik rozwoju organizacji.....	395

Żanna Popławska, Andrzej Limański, Ireneusz Drabik: Zmiany w zarządzaniu strategicznym przez stosowanie koncepcji foresight	405
Krystyna Poznańska, Artur Marczak: Planowanie zasobów przedsiębiorstwa (ERP) w chmurze obliczeniowej – korzyści ekonomiczne dla małych i średnich przedsiębiorstw	413
Joanna Radomska: Zawartość strategii jako czynnik utrudniający jej implementację	429
Agnieszka Rak: Strategie kreowania wizerunku organizacji sportowej	439
Krzysztof Safin: Strategie i praktyki sukcesyjne polskich przedsiębiorstw rodzimnych	449
Maja Sajdak: Przywództwo strategiczne jako wyzwanie dla współczesnych przedsiębiorstw	460
Letycja Soloduch-Pelc: Koncepcja i wdrażanie strategii w małych, średnich i dużych przedsiębiorstwach	470
Agnieszka Sopińska: Profil kluczowych zasobów MŚP działających na rynku polskim i jego ocena w świetle badań	485
Adam Stabryła: Metodyka badania zdolności rozwojowej przedsiębiorstwa	495
Ewa Stańczyk-Hugiet, Katarzyna Piórkowska, Sylwia Stańczyk: Selekcja rutyn – perspektywa wewnątrzorganizacyjna	505
Jacek Strojny: Nowe podejście do zarządzania strategicznego w samorządzie terytorialnym	514
Katarzyna Szymańska: Otwarta kultura organizacyjna a innowacyjność małych i średnich przedsiębiorstw	526
Ewelina Trubisz: Strategie uniku na pierwotnym rynku mieszkaniowym	535
Rafał Trzaska: Identyfikacja modelu tworzenia wartości w sieci na przykładzie Forum Edukacji Biznesowej	544
Elżbieta Urbanowska-Sojkin: Zarządzanie ryzykiem wobec wyzwań z otoczenia	560
Anna Walecka: Przygotowanie pracowników na kryzys – wybrane wnioski z badań	572
Anna Witek-Crabb: Trwałość rozwoju organizacji jako jeden z tzw. zawiłych problemów zarządzania	582
Przemysław Wolczek: Pięć kluczowych problemów wdrażania strategii w świetle wyników badań empirycznych	593
Marian Woźniak: Przedsiębiorczość turystyczna kierunkiem rozwoju atrakcyjnych krajobrazowo gmin wiejskich	605
Leszek Woźniak, Sylwia Dziedzic, Maciej Chrzanowski: Ekoinnowacje jako element nowego paradygmatu w europejskich i regionalnych dokumentach strategicznych	618
Anna Wójcik-Karpacz: Zaufanie w relacjach międzyorganizacyjnych: substitucja i komplementarność	630

Dariusz Wyrwa: Innowacje w konkurencyjnych strategiach przedsiębiorstw z województwa podkarpackiego.....	642
Czesław Zając: Problemy tworzenia i wdrażania strategii personalnej w grupach kapitałowych na przykładzie IMPEL SA.....	653
Agnieszka Zakrzewska-Bielawska: Dlaczego firmy chcą koopetytować? Motywy współpracy konkurencyjnej przedsiębiorstw sektora <i>high-tech</i>	660
Małgorzata Załęska: Outsourcing zarządzania należnościami.....	671
Przemysław Zbierowski, Mariusz Bratnicki: Corporate social performance as a indicator of success in Positive Organizational Scholarship view	689
Bożydar Ziółkowski: Planowanie strategiczne z wykorzystaniem metody foresight – standaryzowana identyfikacja uwarunkowań innowacyjności w kontekście zrównoważonego rozwoju regionu.....	698

Summaries

Anna Adamik: Problems of organizations development and their resource potential in practice of R&D services industries of High Technology sector.....	27
Grażyna Aniszewska: Organizational culture of manufacturing companies in Poland – research hypotheses.....	36
Bogusław Bembek: Internationalization as a way of strengthening the competitiveness of cluster.....	48
Katarzyna Boczkowska, Konrad Niziolek: Strategy of health and safety at work – aspects of business companies.....	58
Katarzyna Bratnicka: Przedsiębiorczość strategiczna i efektywność przedsiębiorstwa – przywrócenie roli otoczenia zadaniowego	67
Paweł Cabała: Risk factors analysis in managing the development of an organization	77
Wojciech Czakon, Wojciech Machel: Coopetition strategies in Hi-Tech sector: privilege or necessity?.....	87
Maciej Czarnecki, Magdalena Rajchelt: Gap in social competences of the chairman as a barrier in overcoming the control crisis – case study	98
Janusz Czekaj, Marek Ćwiklicki: Balanced Scorecard within the tasks system's structure.....	107
Wojciech Dyduch: Creative strategy as a basis for stimulating innovativeness and entrepreneurship.....	118
Sylvia Dziedzic: Changes in the approach to the creation of national and regional innovation strategies – RIS3 conception	128
Sylvia Dziedzic, Leszek Woźniak, Maciej Chrzanowski: Modern challenges and conditions of sustainable development of aviation industry.....	141

Sylvia Flaszewska, Iwona Staniec: Technology entrepreneurship marked by risk	151
Marzena Hajduk-Stelmachowicz: The importance of environmental strategies in the context of building the competitive advantage of enterprises	162
Jarosław Ignacy: Selected problems in the formulation and implementation of corporate strategic objectives in the light of empirical research	173
Marek Jabłoński: Selected aspects of inefficiencies in motivating employees in the light empirical research.....	183
Krzysztof Janasz, Joanna Wiśniewska: Innovative strategies of organizations.....	193
Elżbieta Janczyk-Strzała: About the concept of intellectual capital management in higher education institutions (HEIs).....	201
Szymon Jopkiewicz: The role of involvement in improving the efficiency of the management by health sector organizations using MSC (Mission Oriented Scorecard).....	211
Andrzej Kaleta: The strategy of expansion or stabilization?.....	224
Marek Kalinowski, Emilia Dobrowolska: Cooperation despite competition: the case of firms creating training games	235
Jarosław Karpacz: Opportunism in interorganizational relationships in theory and practice.....	247
Patrycja Klimas: Significance of interorganizational cooperation for organizational innovativeness – an empirical perspective.....	257
Izabela Konieczna: The importance of general resources for dairy cooperatives from the Świętokrzyskie Voivodeship.....	268
Joanna Korpus: Mergers and acquisitions as presented by means of the idea of Creating Shared Value	277
Piotr Mateusz Kuczyński: Social and cultural aspects from military strategies concepts perspective	287
Krzysztof Kud: Strategies for providing flood protection implemented in the municipalities of San valley.....	298
Monika Kulikowska-Pawlak: Organizational politicking archetypes	307
Paweł Łukasik: The model of relationships between organization's goals, organizational learning and communication in the context of strategic management.....	316
Natalia Mańkowska: Public organization in information society – chosen aspects.....	325
Zbigniew Matyjas: The supervisory board size and corporate-level strategies of Polish listed companies	335
Czesław Mesjasz: Unpredictability of the environment of modern organizations.....	346
Lech Miklaszewski: Nepotism in the family company. Case study of the investment company	357

Krystyna Janina Moszkowicz: Problems of strategy implementation in enterprises	365
Mieczysław Moszkowicz: Knowledge and development of the company	372
Konrad Niziolek, Katarzyna Boczowska: Chosen elements of work security strategies in an organization – research results of organizations of Lower Silesia region	380
Bogdan Nogalski, Przemysław Niewiadomski: Economic rent as a condition of implementation strategy of a finished product and a determinant of a flexible manufacturer	394
Jadwiga Nycz-Wróbel: Environmental protection as a strategic factor in the development of organization	404
Żanna Popławska, Andrzej Limański, Ireneusz Drabik: Changes in strategic management by using Foresight concept	412
Krystyna Poznańska, Artur Marczak: Enterprises Resource Planning (ERP) in cloud computing – advantages for small and medium-sized enterprises... ..	428
Joanna Radomska: Content of the strategy as a factor making its implementation more difficult	438
Agnieszka Rak: Strategies of sport organization image creation	448
Krzysztof Safin: Strategies and succession practices of Polish family enterprises	459
Maja Sajdak: Strategic leadership as a challenge for modern companies	469
Letycja Sołoducho-Pelc: The concept of strategy implementation in medium-sized and large enterprises	483
Agnieszka Sopińska: The profile of key resources of SME operating on the Polish market and its evaluation in the light of research	494
Adam Stabryła: Methods of analysing company's development potential	504
Ewa Stańczyk-Hugiet, Katarzyna Piórkowska, Sylwia Stańczyk: Routines' selection – intraorganizational perspective	513
Jacek Strojny: New approach to the strategic management in local government	525
Katarzyna Szymańska: Open organizational culture vs. innovation of small and medium-sized enterprises	534
Ewelina Trubisz: Dodge strategies on the original housing market	543
Rafał Trzaska: Identification of value creation model in the network on the example of Business Competencies Forum	559
Elżbieta Urbanowska-Sojkin: Risk management in the face of environmental challenges	571
Anna Walecka: Preparing employees for a crisis – chosen conclusions from the research	581
Anna Witek-Crabb: Sustainability of organizational development as a wicked problem of business management	592

Przemysław Wolczek: Five key problems of strategy implementation – empirical research results	604
Marian Woźniak: Tourist entrepreneurship as the direction of the development of landscape attractive rural communities	617
Leszek Woźniak, Sylwia Dzedzic, Maciej Chrzanowski: Eco-innovation as a new paradigm in European and regional strategic documents	629
Anna Wójcik-Karpacz: Trust in interorganizational relationships: substitutes and complementarity	641
Dariusz Wyrwa: Innovations in competitive strategies of enterprises from Subcarpathian Voivodeship.....	652
Czesław Zajac: Problems of creating and implementing of personnel strategy in capital groups on the example of Impel S.A.	659
Agnieszka Zakrzewska-Bielawska: Why do companies want to cooperate with rivals? Motives of coepetition in high-tech enterprises.....	670
Małgorzata Załęska: Outsourcing of receivables management.....	688
Przemysław Zbierowski, Mariusz Bratnicki: Społeczna odpowiedzialność biznesu jako wskaźnik sukcesu w perspektywie pozytywnej teorii organizacji.....	697
Bożydar Ziółkowski: Strategic planning by means of foresight – standardized identification of innovativeness determinants in the context of sustainable development of a region	704

Konrad Niziolek, Katarzyna Boczkowska

Politechnika Łódzka

e-mails: konrad.niziolek@p.lodz.pl; katarzyna.boczkowska@p.lodz.pl

---

WYBRANE ELEMENTY STRATEGII BEZPIECZEŃSTWA PRACY W PRZEDSIĘBIORSTWIE – WYNIKI BADAŃ ORGANIZACJI REGIONU DOLNOŚLĄSKIEGO

Streszczenie: Celem niniejszego artykułu jest ocena realizacji wybranych działań z zakresu strategii bezpieczeństwa pracy w organizacjach. Strategia ta określa zachowania i/lub działania wszystkich członków organizacji, na czele z najwyższym kierownictwem, w zakresie: ochrony zdrowia, czynników stwarzających szczególne zagrożenia dla zdrowia lub życia, infrastruktury budowlanej i maszynowej czy środków ochrony indywidualnej. Przedmiotem badań była ocena działań na rzecz bezpieczeństwa i higieny pracy, natomiast podmiotem – pracodawcy organizacji regionu dolnośląskiego. Badania prowadzone były na próbie 2000 organizacji dobranych kwotowo, poprzez wywiad, przy wykorzystaniu wystandaryzowanego kwestionariusza badawczego. W artykule przedstawiono wybrane wyniki badań. Uzyskane wyniki wykazały, że pracodawcy regionu dolnośląskiego w niewielkim stopniu sformułowali i realizują strategię bezpieczeństwa pracy na terenie zarządzanych przez siebie organizacji.

Słowa kluczowe: strategia, bezpieczeństwo i higiena pracy, ocena ryzyka zawodowego, szkolenia bhp, regulamin pracy.

DOI: 10.15611/pn.2014.366.36

1. Wstęp

Wielu autorów podejmowało próbę systematyzacji określeń strategii i jej ewolucji [Niemczyk 2013; Romanowska 2009; Oblój 2007]. Jednak pomimo szerokiego rozpowszechniania głównych koncepcji strategii oraz licznych badań nad jej istotą, pozostaje ona paradoksalnie jednym z najmniej poznanych zjawisk [Zakrzewska-Bielawska 2014, s. 10]. Przez strategię rozumie się plan, zespół określonych zamierzeń i celów, wzorzec, pozycję zajmowaną przez przedsiębiorstwo, najlepszy sposób wykorzystania zasobów i umiejętności firmy, sposób rozwiązania problemu, wykorzystanie szans w otoczeniu lub reagowanie na zmiany [Krupski, Niemczyk, Stańczyk-Hugiet 2009; Grant 2011; Zakrzewska-Bielawska 2012]. Jest to z pewnością pojęcie wieloznaczne, przy czym istotą strategii jest wytyczenie kierunku rozwoju przedsię-

biorstwa, tj. koncepcji gruntownej, uporządkowanej zmiany przedsiębiorstwa dokonywanej z myślą o dalekiej przyszłości [Kaleta 2000, s. 27], wyrażającej jednocześnie charakterystyczne dla danej organizacji wartości [Jeżak 1990].

Najbardziej ogólną typologią strategii zarządzania jest ich podział oparty na kryterium strukturalnym, według którego rozróżnia się trzy typy strategii: podstawowe, dziedzin gospodarowania (domen) oraz funkcjonalne [Stabryła 2007, s. 55]. Idea tych ostatnich nawiązuje do układu najważniejszych funkcji każdego przedsiębiorstwa, do których najczęściej zalicza się: działalność podstawową (produkcję/usługi), marketing, finanse, zarządzanie zasobami ludzkimi czy logistykę. Wśród nich istotne znaczenie ma także funkcja bezpieczeństwa pracy, której naczelną wartością jest zdrowie i życie człowieka. W związku z tym strategię bezpieczeństwa pracy można zdefiniować jako strategię funkcjonalną obejmującą zachowania i/lub działania w obszarze bezpieczeństwa pracy (związanego z profilaktyczną ochroną zdrowia, czynnikami oraz procesami pracy stwarzającymi szczególne zagrożenia dla zdrowia lub życia, infrastrukturą budowlaną, maszynową i techniczną czy środkami ochrony indywidualnej oraz odzieżą i obuwiem roboczym) umożliwiającą osiągnięcie strategicznych celów organizacji. To ciąg decyzji oraz zachowań naczelnego kierownictwa, które uwzględniając uwarunkowania gospodarcze i formalnoprawne, wyznacza cele, rozpoznaje i interpretuje problemy, a następnie przy wykorzystaniu niezbędnych zasobów, wraz z służbami bhp i wszystkimi członkami organizacji, podejmuje zaplanowane działania i rozwiązuje określone problemy. Prawidłowe i pełne wdrożenie strategii bezpieczeństwa pracy spowodować powinno poczucie bezpieczeństwa przez pracowników i ich rodziny poprzez wyeliminowanie wypadków i chorób zawodowych.

Strategię bezpieczeństwa pracy polskich organizacji silnie determinują akty prawne wynikające z konwencji międzynarodowych oraz prawa UE, jak również krajowego ustawodawstwa. Nad działaniami organizacji w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy ma pieczę kilka instytucji nadzoru i kontroli, na czele z Państwową Inspekcją Pracy (PIP). Ponadto uwzględniając związki organizacji z otoczeniem oraz współczesne, relacyjne podejście do strategii (RV – *Relational View*) [Stańczyk-Hugiet 2013], strategia bezpieczeństwa pracy musi uwzględniać układy relacji z podmiotami zewnętrznymi jako konsekwencję współczesnych uwarunkowań konkurencyjności. W obszarze bezpieczeństwa pracy relacje te można rozpatrywać na poziomie komercyjnym i niekomercyjnym. Niekomercyjne powiązania mają charakter prawny lub kooperacyjny, natomiast komercyjne, charakter biznesowy, najczęściej konkurencyjny. Do relacji prawnych oraz kooperacyjnych zaliczyć należy powiązania m.in. z: PIP, firmami doradczymi, szkoleniowymi, stowarzyszeniami zawodowymi, ośrodkami naukowo-badawczymi, wydawnictwami naukowymi i fachowymi, firmami handlowymi zaopatrującymi organizację w odpowiednie zasoby. Kwestie bezpieczeństwa pracy są również argumentem marketingowym. Wiele organizacji (szczególnie dużych korporacji) działających na rynkach o wysokim poziomie świadomości społecznej klientów, działa pod hasłem: „po pierwsze: bezpie-

czeństwo”, „bezpieczeństwo ponad wszystko”, „safety first” czy „zero wypadków”. Hasła te są naczelną dewizą ich funkcjonowania i atutem konkurencyjnym.

Generalnie strategia jest wzorcem działań organizacyjnych i zachowań kierowniczych wykorzystywanym do osiągnięcia celów i wypełnienia misji organizacji [Thompson Jr., Strickland III 1993, s. 6-7]. W związku z tym strategia bezpieczeństwa pracy pełni kluczową funkcję w prawidłowym (bezpiecznym) funkcjonowaniu organizacji, zapewniając tym samym powodzenie przedsięwzięć gospodarczych, a kreatorem tej strategii jest kadra kierownicza, która tworząc odpowiednie wzorce zachowań i działań organizacyjnych, wraz z służbami bhp, odpowiada za jej realizację, a swoją postawą daje odpowiedni przykład wszystkim członkom organizacji.

Wobec powyższego jako cel opracowania wyznaczono ocenę realizacji wybranych działań z zakresu strategii bezpieczeństwa pracy na podstawie badań przeprowadzonych na grupie 2000 podmiotów województwa dolnośląskiego.

W dalszej części artykułu przedstawiono metodykę badań, uzyskane wyniki odnoszące się do oceny ryzyka zawodowego, szkoleń bhp, regulaminu pracy i badań lekarskich oraz wnioski końcowe.

2. Metodyka badawcza

Badania prowadzone były w województwie dolnośląskim. Podmiotem badań były pracodawcy prowadzący działalność na terenie niniejszego województwa. W sumie udało się uzyskać rzetelne informacje dotyczące 2000 podmiotów. Jednostki do badania dobrano kwotowo, tak aby odzwierciedlały populację generalną przedsiębiorstw województwa dolnośląskiego, przy czym wykorzystano warstwową metodę doboru próby, biorąc pod uwagę:

- wielkość przedsiębiorstwa pod względem liczby zatrudnionych pracowników,
- miejsce prowadzenia działalności (powiaty),
- profil działalności według PKD.

Zastosowano technikę wywiadu przy użyciu wystandaryzowanego kwestionariusza, a badanie prowadzone było przez wyselekcjonowanych i przeszkolonych ankierów. Kwestionariusz wywiadu podzielony został na trzy części:

- ewidencyjną, zawierającą dane dotyczące: kodu ankiera, kodu ankiety, kodu ankiety grupy badanej, daty realizacji wywiadu,
- tzw. metryczkę, zawierającą pytania dotyczące podstawowych cech respondenta,
- zasadniczą (merytoryczną), którą tworzą pytania bezpośrednio związane z problemem badania i jego przedmiotem ułożone blokowo.

W części merytorycznej pytania zestawiono w kilka grup problemowych.

1. Podstawowe obowiązki pracodawcy.
2. Obiekty budowlane i pomieszczenia pracy.
3. Maszyny i inne urządzenia techniczne.
4. Czynniki oraz procesy pracy stwarzające szczególne zagrożenie dla zdrowia lub życia.

5. Profilaktyczna ochrona zdrowia.
6. Wypadki przy pracy i choroby zawodowe.
7. Szkolenia.
8. Środki ochrony indywidualnej oraz odzież i obuwiu robocze.
9. Służba bezpieczeństwa i higieny pracy.

W opracowaniu skoncentrowano się na wybranych wynikach badań dotyczących: podstawowych obowiązków pracodawcy, profilaktycznej ochrony zdrowia oraz szkoleń w zakresie bhp.

Biorąc pod uwagę lokalizację siedziby firmy/instytucji, należy stwierdzić, że badane jednostki w większości reprezentowane były przez miasto Wrocław (30,25%; $n = 605$) pozostałe natomiast w kilkudziesięciu miastach i powiatach województwa dolnośląskiego. Uwzględniając profil działalności przedsiębiorstwa za największą badaną grupę należy uznać sektor: handel i naprawy (32,60%; $n = 652$). Za najmniej liczną grupę badanych uznać można górnictwo (0,10%; $n = 20$) oraz rybołówstwo (0,10%; $n = 20$). Ponad połowa badanych firm, tj. $n = 1301$ zatrudnia 1-5 osób, co stanowi 65,05% badanej zbiorowości. Firm zatrudniających od 6 do 9 osób było 11,65%, natomiast liczba podmiotów największych, zatrudniających ponad 600 pracowników stanowiła zaledwie 0,45% badanych organizacji.

3. Wyniki badań

Jednym z podstawowych elementów budowania strategii bezpieczeństwa pracy w organizacji jest kwestia ryzyka zawodowego. Dokonywanie jego oceny jest priorytetowym działaniem menedżerskim w profilaktyce wypadkowej. Dotyczyć to powinno każdego stanowiska pracy, tak aby zarówno menedżer jak i wszyscy pracownicy mieli pełną wiedzę na temat stanowiska roboczego, wszelkich zagrożeń, ich poziomu oraz działań i środków zapobiegawczych. Wyniki badań w zakresie oceny ryzyka zawodowego zaprezentowano w tab. 1.

Tabela 1. Rozkład ilościowy i procentowy odpowiedzi dotyczący podmiotów, w których dokonano oceny ryzyka zawodowego na stanowisku pracy

	Liczba podmiotów	Udział procentowy
Tak	871	43,55
Nie	1088	54,40
Nie wiem	41	2,05
Ogółem	2000	100,00

Źródło: opracowanie własne.

Z tabeli 1 wynika, że w ponad połowie przypadków nie dokonano oceny ryzyka zawodowego na żadnym stanowisku pracy. Badania wykazały również, że najgorsze wyniki odnotowano w mikroprzedsiębiorstwach. Na 1536 podmiotów, co stanowiło

76,8% badanej zbiorowości, w 64% z nich ($n = 984$) pracodawcy nie przeprowadzili oceny ryzyka zawodowego na jakimkolwiek stanowisku pracy lub nie wiedzą, czy była ona przeprowadzona¹.

Kolejnym krokiem na drodze do realizacji strategii bezpieczeństwa pracy, po ocenie ryzyka zawodowego, jest poinformowanie zainteresowanych o wynikach tego procesu (tab. 2).

Tabela 2. Struktura odpowiedzi odnoszących się do informowania pracowników o wynikach oceny ryzyka zawodowego na zajmowanym stanowisku pracy

	Liczba podmiotów	Udział %
Tak	1111	55,55
Nie	858	42,90
Nie wiem	31	1,55
Ogółem	2000	100,00

Źródło: opracowanie własne.

W ponad połowie badanych organizacji (55,55%) udzielane są takie informacje, a w 42,9% jednostek pracownicy nie są informowani o wynikach oceny ryzyka zawodowego. Z badań wynika, że ponownie najgorzej wypadły organizacje mikro. Jedynie w ok. 47% ($n = 721$) podmiotów tej wielkości przeszkolono pracowników w zakresie ryzyka zawodowego.

Biorąc pod uwagę szkolenia bhp, jako kluczowy element realizacji strategii bezpieczeństwa pracy, mający na celu rozwój wiedzy i świadomości najważniejszego dobra organizacji, jakim jest kapitał ludzki, określono typy szkoleń z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy, jakie miały miejsce w badanych organizacjach. Wyniki w tym zakresie obrazuje tab. 3.

Tabela 3. Struktura odpowiedzi w odniesieniu do posiadania przez organizacje programów szkoleń bhp

	Tak		Nie		Nie wiem	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
Program szkoleń wstępnych ogólnych	1626	81,30	345	17,25	29	1,45
Program szkoleń wstępnych stanowiskowych	1483	74,15	475	23,75	42	2,10
Program szkoleń okresowych	1372	68,60	585	29,25	43	2,15

Źródło: opracowanie własne.

Programy szkoleń powinny być dostosowane do specyfiki zadań, pracy i zagrożeń występujących na każdym stanowisku. Badania wykazały, że zaledwie 40,30% badanych organizacji deklaruje, iż posiada programy, które są zróżnicowane i dostosowane do poszczególnych grup szkoleniowych.

¹ Więcej na ten temat m.in. w: [Niziołek, Boczkowska 2010; Niziołek i in. 2009; Boczkowska, Sikora 2010].

Ponieważ, obok pracowników, szkoleniom podlegać powinien również sam pracodawca, w badaniach dokonano oceny tego aspektu. Analiza uzyskanych wyników badań wskazuje, iż w badanej próbie byli pracodawcy, którzy deklarują jednoznacznie, że nigdy nie przeszli szkolenia bhp – 4,75%, a 25,75%, nie pamięta kiedy i czy w ogóle takie szkolenie miało miejsce.

Ponad 70% spośród wszystkich przebadanych ($n = 1406$) w zakresie przeprowadzenia szkoleń w dziedzinie bhp korzysta z usług firm zewnętrznych, w tym ponad 26% ($n = 523$) organizacji wysyła pracowników na zewnątrz, a w kolejnych ok. 44% ($n = 883$) jednostek firmy zewnętrzne prowadzą szkolenia na terenie przedsiębiorstwa. Z punktu widzenia rzetelności odbytych szkoleń istotnym zagadnieniem jest weryfikacja firm szkoleniowych przez usługobiorców. Wyniki badań w tym względzie przedstawiono w tab. 4.

Badani najczęściej wskazywali na referencje i rekomendacje (36,77%), najrzadziej zaś na certyfikat Systemu Zarządzania Jakością ISO 9001 (2,92%) i akredytację Centralnego Instytutu Ochrony Pracy (3,48%). Niepokojący jest fakt, że aż w 18,63% badanych organizacji brak jakichkolwiek kryteriów weryfikacji firm szkoleniowych.

Tabela 4. Rozkład ilościowy i procentowy odpowiedzi odnoszących się do weryfikacji zewnętrznych firm szkoleniowych

	Liczba podmiotów	Udział procentowy w 1406	Udział procentowy w 2000
Brak kryteriów weryfikacji	262	18,63	13,10
Referencje i rekomendacje	517	36,77	25,85
Weryfikacja programów szkoleń	142	10,09	7,10
Weryfikacja kwalifikacji kadry szkolącej	123	8,75	6,15
Wpis do ewidencji placówek oświatowych	64	4,55	3,20
Akredytacja CIOP	49	3,48	2,45
Certyfikat SZJ ISO 9001	41	2,92	2,05

Źródło: opracowanie własne.

Strategia jest względnie trwałym wzorcem działania organizacji, zbiorem pewnych trwałych reguł, sposobów, reakcji, wspieranym kulturą organizacyjną [Obłój 2007]. Regulamin pracy ustala organizację i porządek w procesie pracy oraz związane z tym prawa i obowiązki pracodawcy i pracowników. Wprowadzenie regulaminu świadczy o świadomości menedżerów w zakresie prawa pracy oraz dbałości o standardy zarządzania. Niewątpliwie regulamin w zakładzie pracy pełni funkcje porządkujące, systematyzujące i wyznaczające standardy zachowań organizacyjnych. Jest jednym z podstawowych kroków w kierunku dążenia do realizacji strategii bezpieczeństwa. Z przeprowadzonej analizy wynika, iż ponad 30,00% ($n = 620$) przebadanych organizacji nie opracowało tego dokumentu.

Istotnym elementem na drodze do realizacji strategii bezpieczeństwa jest dbałość menedżerów o zdrowie i życie pracowników. Realizują to przede wszystkim przez kwestie związane z profilaktyką zdrowotną. Badania wykazały, że blisko 78% menedżerów organizacji deklaruje, że posiada system kontroli lekarskich badań okresowych, lecz jedynie w niespełna 58% przypadków w skierowaniu na te badania podawane są czynniki zagrożeń, z jakimi pracownik będzie miał do czynienia na stanowisku pracy.

4. Zakończenie

Celem niniejszego artykułu była ocena realizacji wybranych działań z zakresu strategii bezpieczeństwa pracy w organizacjach regionu dolnośląskiego. Szczegółowym analizom poddano takie kwestie, jak: ryzyko zawodowe, szkolenia bhp, regulamin pracy oraz profilaktyczne badania lekarskie.

Zdecydowanie najlepsze wyniki odnotowano w zakresie: dokonywania oceny ryzyka zawodowego na stanowisku pracy, informowania pracowników o wynikach tego procesu, jak również opracowania regulaminu pracy. Tak zaprezentowane wyniki, jak również pozostałe, które nie były przedmiotem niniejszego artykułu, wskazują na brak sformułowania i realizacji strategii bezpieczeństwa pracy w olbrzymiej liczbie badanych organizacji (badania w tym zakresie powinny być pogłębione). Oznacza to, że strategia bezpieczeństwa na poziomie przedsiębiorstwa, której naczelną wartością jest zdrowie i życie człowieka, nie jest traktowana priorytetowo, a raczej peryferyjnie, podobnie zresztą jak ma to miejsce w literaturze z zakresu strategii.

Literatura

- Boczkowska K., Sikora A., 2010, *Ocena poziomu profilaktycznej ochrony zdrowia w organizacjach polskich*, [w:] *Komputerowo zintegrowane zarządzanie*, red. R. Knosala, Oficyna Wydawnicza Polskiego Towarzystwa Zarządzania Produkcją, Opole.
- Grant R.M., 2011, *Współczesna analiza strategii*, Oficyna Wolters Kluwer business, Warszawa.
- Jeżak J., 1990, *Zarządzanie strategiczne przedsiębiorstwem*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Kaleta A., 2000, *Strategia konkurencji w przemyśle*, AE, Wrocław.
- Krupski R., Niemczyk J., Stańczyk-Hugiet E., 2009, *Koncepcje strategii organizacji*, PWE, Warszawa.
- Niemczyk J., 2013, *Strategia. Od planu do sieci*, Wydawnictwo UE we Wrocławiu, Wrocław.
- Niziołek K., Boczkowska K., 2010, *Diagnosis of consciousness in the area of occupational hygiene and safety in Polish organisations – Conference Applied Human Factors and Ergonomics International AHFEI 2010*, Miami.
- Niziołek K., Boczkowska K., Znajmiecka-Sikora M., Sikora A., 2009, *Analiza i ocena stopnia dostosowania dolnośląskich przedsiębiorstw i kadr bhp do zmian w przepisach i potrzebach rynku – Raport z badań*, Wydawnictwo EGO, Łódź.

- Oblój K., 2007, *Strategia organizacji. W poszukiwaniu trwałej przewagi konkurencyjnej*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa.
- Romanowska M., 2009, *Planowanie strategiczne w przedsiębiorstwie*, PWE, Warszawa.
- Stabryła A., 2007, *Zarządzanie strategiczne w teorii i praktyce firmy*, PWN, Warszawa.
- Stańczyk-Hugiet E., 2013, *Dynamika strategiczna w ujęciu ewolucyjnym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław.
- Thompson Jr. A., Strickland III A.J., 1993, *Strategic Management. Concepts and Cases*, Irwin, Homewood, Boston.
- Zakrzewska-Bielawska A., 2014, *Ewolucja szkół strategii: przegląd głównych podejść i koncepcji*, [w:] R. Krupski (red.), *Zarządzanie strategiczne. Rozwój koncepcji i metod*, Prace Naukowe Wałbrzyskiej Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości, t. 27, Wałbrzych, s. 9-29.
- Zakrzewska-Bielawska A., 2012, *The strategic dilemmas of innovative enterprises: proposals for high-technology sectors*, R&D Management, Vol. 42, No. 4, s. 303-314.

CHOSEN ELEMENTS OF WORK SECURITY STRATEGIES IN AN ORGANIZATION – RESEARCH RESULTS OF ORGANIZATIONS OF LOWER SILESIA REGION

Summary: The aim of this article is to analyse the activities of selected elements of work security strategies in organizations. Activities undertaken demonstrate the formulation of the strategy and its implementation. Behaviours were studied in the field of occupational health and safety. The study was performed among employers of the region of Lower Silesia. Research was conducted on a sample of 2,000 organizations selected by interview, using a questionnaire. Research shows that employers of Lower Silesia region formulate and implement a work security strategy in their organizations to a small extent.

Keywords: strategy, health and safety, risk assessment, training, work regulations.